

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **Иванка Тодорова Славова**
**„Археоботанични изследвания като източник на данни за палеосреда,
палеодиета и ползване на растенията в ритуален контекст от антични
обекти в днешна Югоизточна България”**
представен за присъждане на **образователна и научна степен “доктор”**
от доцент д-р **Юлияна Русева Атанасова**

Дисертационният труд на Иванка Тодорова Славова за присъждане на научна и образователна степен “доктор” по Научна специалност 05.03.12 Археология (Методи в Археологията) представлява цялостно археоботанично изследване на антични обекти в Югоизточна България. Дисертацията е добре структурирана и включва две части: Първа част - въведение, четири глави, заключение и списък с използваната литература и Втора част – приложения, състоящи се от описателен каталог на растителните останки, 34 табла на изследвания материал, карти и снимки/чертежи на изследваните обекти, 19 графики и 30 таблици, които много добро илюстрират получените научни резултати.

Във въведението ясно са дефинирани целите и задачите, очертан е географския и хронологически обхват на изследването, обосновано е използването на археоботаничния метод за постигане на по-пълна интерпретация на материала от археологическите обекти. В тази глава са очертани също насоките, в които дисертантката е работила за постигане на определени приноси - развитие на земеделието, използвани растителни храни, растенията в религиозните практики и погребални обреди, промени в палеосредата в Югоизточна България през периода V в. пр. Хр. – VI в. сл. Хр. За постигане на поставените цели и задачи считам, че дисертантката е анализирала достатъчен по обем археоботаничен материал (222 проби от 12 антични обекта) като е идентифицирала 114 растителни таксона, в по-голямата си част определени до вид или до род. Иванка Славова демонстрира добра осведоменост по темата, като представя известните към момента публикации за България и прави сравнение с данни от съседни региони.

Резултатите от изследването /глава Резултати/ са представени в хронологична последователност - Класическа/ Елинистическа епоха, Римска

епоха и Късна античност. За всеки обект е направено археологическо описание и са представени данните от анализите на археоботаническия материал.

Глава Дискусия представлява интерпретирането на растителните останки от изследваните обекти по основните теми поставени в заглавието на дисертацията – диета, ритуали и палеосреда. Тази глава е най-важната в дисертацията, тъй като представя основните приноси на докторантката. Иванка Славова коментира начина на попадането и условията за съхраняване на растителните останки в археологическите обекти. Един от приносите на дисертантката е установяването на промени във видовия състав на отглежданите растителни култури - през класическата/ елинистическата епохи голозърнестите пшеници и ечемикът стават все по-разпространени култури, заемащи важно място в диетата на населението, докато доминиралите в предходните периоди плевести пшеници все повече намаляват значението си. Дисертантката прави заключение, че наред със зърнените култури, голямо значение са имали и бобовите - уров и лещата, а през римската епоха и късната античност нараства значението на грахът. През късната античност в диетата на населението навлиза още една бобова култура – баклата. Получени са нови данни за развитие на овощарството. През римската епоха количеството и разнообразието на плодове в археоботаничните материали се увеличава, което отразява нарастналата роля на овощарството през този период. Умело са интерпретирани получените данни за потенциални плевелни растения намерени в изследваните археоботанични проби и са направени заключения за прилагани земеделски практики, което показва качества за анализ и логически изводи. Допълнени са с нови данни известните факти за ролята на определени растителни видове в религиозните практики. Характерни за гробовете находки са орех, фурма, пиния, шам фъстък, лоза. Установяването на плодове/семена от растения, които не могат да растат в климатичните условия на нашата страна са използвани като доказателство за внос и съществуващи търговски взаимоотношения. Дисертантката прави опит за реконструкция на околната растителност и антропогенното влияние върху нея през разглежданите периоди, като използва както данните от анализ на овъглена дървесина, така и от установените потенциални плевели, рудерални растения и диворастващи видове. Тези данни са съпоставени с данните от палинологични изследвания в България.

В глава Заключение са направени обобщения и е акцентирано върху основните изводи направени в предходните глави на дисертацията.

Дисертацията има и известни слабости - многократни повторения, пропуски при цитиране и др. Не мога да не отбележа, че в продължение на няколко години Славова положи големи усилия за успешно овладяване на специфични ботанически знания, методи и терминология. Считаю, че като краен резултат Иванка Славова представя интересно интердисциплинарно изследване, което обобщава разнообразна по характер информация за хранителни растения и развитие на растениевъдството, за използване на растения в ритуален контекст и реконструкция на палеосредата обитавана от населението на територията на Югоизточна България през античността.

В автореферата коректно е отразено съдържанието на дисертационния труд и са посочени приносите и постиженията на дисертантката.

Иванка Славова има 4 публикации свързани с темата на дисертацията и 5 участия в научни форуми.

Като имам предвид гореизложеното, предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на **Иванка Тодорова Славова**.

27.05.2013 г.

Член на научното жури по конкурса:

(Доц. д-р Юлияна Атанасова)